

Подільське СЛОВО

№43 (47/5354) П'ятниця, 25 жовтня 2019 року

12 сторінок

Перехід на зимовий час
відбудеться в неділю, 27 жовтня.

Стрілки слід перевести
на годину назад
о 4-й ранку – на 3:00

Тема тижня

У понеділок у соцмережах, а відтак і в ЗМІ, поширилась інформація про високі рівні забруднення атмосферного повітря оксидом вуглецю в містах над усією територією України: від Києва до Харкова, від Вінниці до Маріуполя.

На межі катастрофи

Центральна геофізична обсерваторія імені Бориса Срезневського, як головна організація з питань методичного керівництва мережею спостережень за хімічним забрудненням навколишнього природного середовища, **спростувала цю інформацію і повідомила, що, за даними спостережень мережі гідрометеорологічних організацій, концентрації оксиду вуглецю останніми днями залишались у межах звичних параметрів.**

Так, у Києві максимальні разові концентрації оксиду вуглецю на стаціонарних постах коливались у межах 0,4-1,0 ГДК (гранично допустима концентрація), у Вінниці – 0,3-0,4 ГДК, у Харкові – 0,3-0,8 ГДК, у Кропивницькому – 0,6 ГДК.

Експерти зазначають, що осінні погодні умови, зокрема тумани, наявність приземних інверсій, коли безпосередньо над поверхнею ґрунту утворюється затримуючий шар повітря, можуть зумовлювати накопичення забруднюючих речовин. Але в мережі моніторингу Гідрометслужби високих рівнів забруднення оксидом вуглецю не зафіксовано.

Тим часом радіти зарано. Згідно з найгіршими прогнозами екологів, за 20 років степ наблизиться до Києва, за 50 — Дніпро обміліє вдвічі, а за 100 – країна може залишитися без лісів. Україна потерпає одночасно від кількох екологічних загроз, кожна з яких може обернутися катастрофою.

Наслідки війни на Донбасі

З початком війни Донбас — великий промисловий регіон, в якому було розташовано близько 4 500 потенційно небезпечних промислових об'єктів, — опинився на порозі екологічного лиха. З 2014 по 2017 рік на підприємствах регіону зафіксовано понад 500 випадків порушень та аварійних ситуацій, частина яких пов'язана з небезпекою для людей та навколишнього середовища.

Пошкоджень зазнали найбільш екологічно небезпечні виробництва: Ясинівський, Авдіївський і Єнакіївський коксохімічні заводи, Єнакіївський, Макіївський та Донецький металургійні заводи, Торецький феросплавний завод, Алчевський металургійний комбінат, Лисичанський нафтопереробний завод, Донецький казенний завод хімічних виробів, северодонецький завод «Азот» та горлівський «Стирол», Слов'янська, Луганська, Вуглегірська та Миронівська теплові електростанції тощо.

Під час боїв неодноразово було пошкоджено інфраструктуру, що призвело до зупинки систем водовідведення шахтних вод та у низці випадків — до повного затоплення шахт.

Фото: dn.gov.ua

«Неминучим наслідком масштабного затоплення шахт стане підтоплення навколишніх територій і просідання поверхні, яке виведе з експлуатації будівлі і комунікації, зокрема підземні газопроводи, каналізаційні та водопровідні системи.

Підтоплення шахт призводить до забруднення підземних та поверхневих вод залізом, хлоридами, сульфатами, іншими мінеральними солями і важкими металами», — йдеться у звіті ОБСЄ.

Екологи наголошують: **війна пошкодила усі, без винятку, компоненти навколишнього середовища.** Забруднилися повітря, ґрунт, вода, пошкоджені значні площі землі, знищені рослини, зокрема, на заповідних територіях.

Великої шкоди природі Донбасу завдають пожежі.

Питання, як змінити критичну екологічну ситуацію в ОРДЛО в умовах воєнного конфлікту, що не вщухає, є відкритим. Поки залишається лише моделювати подальший розвиток подій у контексті підписання багатостраждальної форми Штайнмаєра.

Бурштинова народна республіка

За розвіданими запасами бурштину Україна посідає третє місце у світі, поступаючись лише Польщі та Росії.

Проте на законодавчому рівні видобуток бурштину в нашій країні досі не врегульований. Це тільки заохочує бурштинокопачів, а правоохоронці найчастіше не тільки не переймаються проблемою, а й самі беруть участь у нелегальних схемах. Рівненську, Волинську та Житомирську області, в яких зосереджені основні запаси бурштину, давно називають Бурштиною народною республікою, яка живе за своїми законами і правилами.

Фото: Українська правда

Економіка недоотримує сотні мільйонів доларів, а легалізація видобутку мінералу часто служить інструментом політичного піару.

За політичними інтригами забувають, що нелегальний видобуток бурштину шкодить не тільки економіці, а й екології.

Несанкціоноване бурштинокопання призводить до знищення лісів та пошкодження ґрунту. В лісах державних лісогоспідприємств, які координують Київське, Волинське, Житомирське та Рівненське обласні управління лісового та мисливського господарства, через незаконний видобуток бурштину пошкоджено понад 6 тис. гектарів землі.

Вирубка прадавніх лісів

Лісистість нашої країни становить лише 15,9%, проте Україна є шостою в Європі за запасами деревини. Незаконна вирубка лісу є ще однією екологічною проблемою. Особливо вона актуальна в Карпатах.

Останніми роками площа Карпатських лісів суттєво зменшилася, що видно на супутникових знімках. Нещадно вирубують навіть буковинські праліси, внесені до Списку світової спадщини ЮНЕСКО.

Щоб запобігти незаконній вирубці карпатських лісів, у 2015-му Верховна Рада запровадила мораторій на експорт необробленої деревини до Євросоюзу.

Втім браконьєрів це не зупинило, а український ліс за сірими схемами досі експортують до держав ЄС, де потребують дешевої деревини.

Як свідчить минулорічне дослідження британської неурядової організації Earthsight, що протягом двох років розслідувала корупцію в сфері лісоматеріалів в Україні, **наша країна є найбільшим постачальником «чорної» деревини в ЄС.**

Донедавна кримінальна відповідальність за знищення лісу наставала лише тоді, коли завдали істотної шкоди на суму понад 2 млн грн.

Втім, 25 квітня 2019-го народні депутати зменшили цей поріг до 20 тис. грн.

Продовження на стор. 4.

Районна спартакіада зі силових видів спорту

5

Маю честь Вітчизну захищати

6-7

Цікаво знати: індекс маси тіла

10

Як правильно обрізати малину

11

Позиція

Райони укрупняють чи ліквідують?

Заступник міністра розвитку громад і територій України Дмитро Живицький заявив, що в рамках реформи децентралізації в нашій державі можуть повністю скасувати райони як територіально-адміністративні одиниці.

Урядовець зазначає, що наразі розглядають два варіанти — укрупнення районів або їх ліквідація. Поки що остаточний варіант реформи не затверджений.

Отже, можливо, функціонуватиме така система адміністративно-територіального устрою, за якої і районні державні адміністрації, і районні ради припинять своє існування.

Живицький пояснив, що децентралізація передбачає передачу ресурсів, фінансів, повноважень і відповідальності місцевим громадам.

«Якщо буде укрупнення районів, в кожній області залишиться 10-12 районів, замість 20-25», — зазначив заступник міністра.

Чинownik додав, що це питання вже обговорили з профільними асоціаціями — Асоціацією сільських рад, Асоціацією малих міст, Асоціацією міст України, які не бачать необхідності в існуванні посередницької районної ланки. Живицький заявив, що йому також подобається така ініціатива і він її підтримує.

За прогнозами урядовця, остаточне рішення про нову систему управління державою на регіональному та місцевому рівнях буде ухвалене протягом 2-3 місяців.

Нагадаємо, раніше у команді Президента України Володимира Зеленського заявляли, що планують збільшити райони та запровадити інститут префектів.

Обговорили впровадження реформи децентралізації

23 жовтня в малому залі Тернопільської районної ради відбулося розширене засідання президії Тернопільської районної ради під головуванням Андрія Галайка, за участю в. о. голови райдержадміністрації Володимира Осядача, депутатів районної ради, голів об'єднаних територіальних громад, голів та депутатів сільських рад. На засідання президії також був запрошений народний депутат України Іван Чайківський.

Темою обговорення стала реформа децентралізації та територіальної організації влади. Оскільки постало завдання завершення формування базового рівня місцевого самоврядування, то кожен із присутніх мав можливість висловити своє бачення деяких нюансів реформи.

Результатом обговорення стало прийняття членами президії офіційного звернення до Кабінету Міністрів України, Тернопільської обласної ради, Тернопільської обласної державної адміністрації та народного депутата України Івана Чайківського, в якому висловлюється позиція Тернопільської районної ради щодо необхідності дотримання виконання перспективного плану, прийнятого Тернопільською обласною радою від 08 червня 2019 року №970.

Нагадаємо, тоді 53 депутати облради підтримали рішення «Про схвалення змін до перспективного плану формування територій громад Тернопільської області» і, окрім Тернопільської ОТГ, до складу якої увійшли Зборівський район та селища: Білецьку (Великий Глибівці і Черняхівський район), Довжанка, Домаморич, Драганівка, Настасівську (Настасів, Мар'янівка та Йосипівка); Острівську (Острів, Буцнів, Велика Лука, Мишковичі, Петриків, Хатки, Серединки); Підгороднянську (Підгородне, Довжанка, Домаморич, Драганівка, Забойки, Почапинці та Великий Ходачків Козівського району).

Громади, Милолюбівка і Смиківці на той час ще не прийняли остаточного рішення щодо об'єднання.

«Всі погоджуються, — зазначив народний депутат України Іван Чайківський, — що нові громади мають бути спроможними та повністю забезпечувати усі необхідні послуги для своїх громадян. А також мати запас фінансової міцності для розвитку. Важливо, щоб за такого підходу охопити якомога більше людей. Не можна втратити можливість повноцінно та якісно завершити реформу децентралізації, яка орієнтована на кожного зокрема і всіх разом жителів новоутворених громад. Тож, думаю, що над перспективним планом розвитку громад ми ще попрацюємо».

Калейдоскоп добрих справ

Громада починається з дороги

У Байковецькій громаді триває поточний середній ремонт окремих ділянок дороги місцевого значення Ігровиця – Дубівці – Смиківці. Фактично йдеться про ділянку між селами Стегниківці – Дубівці.

«Переможцем тендеру на ці роботи стало товариство «Технобуд-Центр», — коментує заступник голови громади Микола Дума. — Варто зазначити, що це дорога районного значення, яку обслуговуватиме управління державної адміністрації. Уже зроблено ремонт окремих ділянок на суму півтора мільйона гривень у селах Байківці, Шляхтинці і Курники. Однак цих коштів недостатньо.

Життєво важливим саме для мешканців нашої громади, сесія Байковецької сільської ради прийняла

рішення спрямувати на її ремонт майже три мільйони гривень. **Наголошую, що Байковецька громада не є власником цієї дороги і не обслуговує її. Проте інтереси людей стали вирішальним аргументом у прийнятті рішення зробити ремонт шляху власними силами».**

Як розповів Микола Андрійович, у червні-липні 2019 року за кошти місцевого бюджету було проведено поточний ремонт вулиці Яченківська, вулиць Б. Хмельницького, С. Бандери, Тернопільська, Сонячна, Смеркова у с. Байківці та вулиці Сонячна

у с. Лозова. Також було відремонтовано вулиці Крушельницької та І.Франка у с. Чернелів-Руський. Наразі тривають ремонтні роботи на вулиці Івана Франка у селі Соборне.

Окрім того, капітально відремонтовано частину дороги на вул. Набережна у Дубівцях.

«Нещодавно завершено встановлення другої черги тротуару на вул. Корольова в с. Байківці, — каже заступник Микола Андрійович. — Загалом Байковецької громади. — Загалом же роботи будуть завершені наступного року. Таким чином буде забезпечено безпеку руху пішоходів у житловому масиві Гаї-Ходорівські. Що стосується робіт, які ще не завершені, проектує у с. Байківці — відрізок між вулицями Сонячна та Б. Хмельницького».

Поєднали приємне з корисним

На масиві Русанівка у с. Байківці облаштовано дитячий майданчик.

Крім різноманітних барвистих гойдалок тут встановили й спортивні тренажери. Тож тепер діти матимуть змогу не лише гратися і забавлятися, а й активно займатися спортом.

За дев'ять місяців «Соціальне таксі» здійснило майже 900 поїздок

Як відомо, Байковецька громада однією з перших в області отримала «Соціальне таксі» для перевезення осіб з проблемами порушення опорно-рухового апарату та мешканців громади, котрі опинилися в складних життєвих обставинах внаслідок хвороби. Воно було придбане за кошти Міністерства соціальної політики України.

За 9 місяців послугами служби «Соціальне таксі» скористалися 32 мешканці громади, троє з яких діти. За цей період на вимогу осіб, що потребують допомоги, здійснено 875 поїздок. На 62 тис. грн. було закуплено 2240 літрів дизельного палива.

Соціум

Лише 11% громадян можуть відрізнити правдиві новини від дезінформації

Про це свідчать результати соціологічного опитування USAID-Internews «Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2019 році», презентовані 22 жовтня в Укрінформі.

Близько 80% глядачів і читачів стверджують, що обізнані про замовні матеріали в медіа, більш відомі як «джинса». Із 74% тих, хто знають про існування «джинси», 68% переконані, що можуть відрізнити замовний матеріал. Їх на 12% більше, ніж у 2018 році.

Також у рамках опитування цього року респонденти в деяких регіонах України склали тест на медіаграмотність, а саме на реальну здатність від-

різнити справжні новини від дезінформації.

Результати цього тесту показали, що лише 11% респондентів змогли серед трьох поданих новин правильно визначити, де справжня, а де неправдива інформація. Водночас 10% опитуваних навіть не спробували відповісти.

Додамо, що дві третини респондентів змогли правильно визначитися лише стосовно одного із трьох поданих варіантів інформації.

Префесійні свята

**Шановні автомобілісти, працівники автомобільного транспорту та дорожнього господарства!
Прийміть найщиріші вітання з професійним святом!**

Хоч у народі його, зазвичай, називають Днем водія, це свято не про сто автолюбителів, а справжніх професіоналів, які відповідають за будівництво та ремонт доріг, перевезення, безпеку дорожнього руху та пасажирів.

Дорога вимагає від водія постійної напруженості, концентрації уваги, бо незначна помилка може обернутися трагічними наслідками. Саме тому, насамперед, хочу звернути увагу автомобілістів та дорожників на дотримання правил безпеки під час виконання професійних обов'язків і побачити безаварійної роботи!

Завжди легкої дороги, зеленого світла на автошляхах і особистих життєвих дорогах! Прихильності долі, миру й злагоди, достатку, нових досягнень в ім'я процвітання України!

Володимир ОСЯДАЧ, в. о. голови Тернопільської райдержадміністрації

Ні цвяха, ні жезла!

27 жовтня — День автомобіліста та дорожника, свято, яке відзначають і автолюбители, і інженерно-технічні працівники, і всі співробітники автотранспортних і сервісних підприємств. Словом, всі ті, чия професійна діяльність і захоплення пов'язані з автомобілями, їх виробництвом і забезпеченням безпроблемної роботи транспортної сфери. Тож виглядає так, що у неділю в кожній українській родині знайдеться хоча б хтось, кого вітатимуть із професійним святом. Приєднуємося до привітань і ми! І побажаємо і водіям, і дорожникам, щоб ями на наших дорогах з'являлися якомога рідше. Чи так збіглося, чи, може, було задумано, але напередодні свята уряд підготував для водіїв кілька подарунків.

Водіям дозволять залишати права вдома

23 жовтня Кабмін підтримав ініціативу МВС і прийняв постанову про введення електронного посвідчення водія та свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу, а також підтримав законопроект щодо спрощення процесу присвоєння і видачі номерних знаків.

Що це означає?

Як пояснив глава МВС Арсен Аваков, сьогодні підтвердження права на керування автотранспортом є пакет документів: посвідчення водія та свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу. Відсутність у водія при собі цих документів є адміністративним порушенням і карається штрафом. Тільки протягом 9 місяців нинішнього року за це притягнуто до відповідальності близько 160 тисяч осіб.

«Однак, якщо слідувати духу, а не букві закону — поліція має карати не за відсутність папірця — а за відсутність законного права керувати транспортом!

Тому ми пропонуємо запровадити новий сервіс: можливість за допомогою мобільного додатку «Дія» генерувати електронні права і техпаспорт. Ці цифрові документи будуть мати таку ж юридичну силу і так само засвідчувати особу водія, як і їх «тверді» аналоги.

Наголошую: цифрові документи — додаткова можливість, а не обов'язок. Паперові документи залишаються. Кожен водій сам вирішує, що йому зручніше.

Новий сервіс — спільний проект МВС і Мінцифри: ми готуємо відомчий алгоритм, а колеги розробляють мобільний додаток. Запустити «Дію» в дію

МВС змінило правила отримання водійських прав

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів, яка набула чинності 19 жовтня, в Україні змінились процедури видачі посвідчень водія, підготовки водіїв та акредитації автошкіл.

Передбачені документом заходи забезпечують зменшення адміністративного тиску у сфері підготовки водіїв транспортних засобів, спрощують процедуру акредитації закладів, удосконалюють процедуру отримання та обміну посвідчення водія.

Основні нововведення, що стосуються процедури підготовки водіїв:

- допускається індивідуальний порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації водіїв;
- практичний іспит складають в Територіальному центрі МВС, в якому успішно складено теоретичний іспит;
- термін дії свідоцтва про закінчення автошколи скорочено з 10-ти до 2-х років;
- під час складання іспитів можлива фото- та відеофіксація;
- свідоцтво про закінчення закладу з підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації водіїв у паперовому вигляді випускникам автошкіл не видається, натомість його в електронному вигляді вносить заклад до Єдиного державного реєстру МВС.

планується в грудні нинішнього року», — зазначив Аваков.

Друга новела — максимальне спрощення процедури видачі номерних знаків.

До сих пір громадянин міг вибрати номерний знак тільки з тих, які є в наявності в даному сервісному центрі. Автовласники були обмежені у виборі, а держава витрачала бюджетні кошти на закупівлю, розподіл між сервісними центрами та ЦНАПами, транспортування і зберігання готових номерних знаків.

У вигазі були тільки корупціонери, які «допомогали» отримати «гарний номер», і монополістичні виробники.

«Ми пропонуємо, — каже очільник МВС, — нову систему, за якої автовласник буде отримувати свідоцтво про реєстрацію відразу з обраним віртуальним номерним знаком. А потім сам зможе замовити його у будь-якого виробника, чия продукція відповідає держстандарту.

В результаті ми отримуємо: спрощення процедури реєстрації; децентралізацію послуг з реєстрації транспортних засобів».

Крім цього, в процедурі взаємодії територіальних органів з наданням послуг МВС із закладами з підготовки водіїв запроваджено електронний обмін інформацією: викладачі та інструктори з водіння будуть зобов'язані вносити у спеціальний електронний журнал інформацію про деталі проведення теоретичних і практичних занять.

Процедура отримання водія також зазнає змін, основні з яких наступні:

- отримати або обміняти посвідчення водія тепер неможливо без відмітки про місце реєстрації в документі, що посвідчує особу;
- в графі посвідчення водія «Особливі відмітки» зазначатимуть групу крові власника посвідчення.

Також змінилася процедура акредитації автошкіл. Ця функція перейшла від Головного сервісного центру МВС до регіональних сервісних центрів МВС.

Новини | Коротко про актуальне

Європейський Союз не визнає видані владою РФ за спрощеною процедурою російські паспорти українським громадянам, учасницями ОБСЄ. Про це йдеться в заяві ЄС у зв'язку з агресією Росії проти України та окупації Криму, оприлюдненій у четвер, 17 жовтня, на засіданні Постійної ради ОБСЄ у Відні.

Як повідомлялося, 24 квітня президент РФ Володимир Путін підписав указ, яким дозволив надавати російське громадянство особам, котрі постійно проживають на території окремих районів Донецької та Луганської областей України, у справах порядку. 1 травня Путін видав новий указ, що спрощує порядок отримання громадянства РФ для українців, що жили в Криму і на Донбасі до весни 2014 року.

В Уряді очікують, що місія Міжнародного валютного фонду прибуде до України з робочим візитом через кілька тижнів. Про це заявив Прем'єр-міністр Олександр Гончарук. Він сподівається, що під час наступного візиту місії буде «досягнуто серйозного прогресу» і вже наприкінці року Україна матиме нову програму з МВФ.

В опалювальному сезоні 2019-2020 років субсидії не зменшаться. Всі, хто потребує допомоги, її отримає. Водночас Уряд вжив заходів для того, щоб субсидії стали більш адресними, охопили більшу кількість незаможних отримувачів. Також постановою змінено відсоток — з 15 до 20%, який домогосподарство сплачує за комуналку. Однак зміни в формулі нарахування субсидій відбудуться з травня 2020 року, тобто після завершення цього опалювального сезону.

Принцип розрахунку субсидій не змінився: що менші доходи домогосподарства, то менша обов'язкова частка плати за комуналку, а отже, більший розмір субсидії.

Наприклад, в опалювальному сезоні 2018-2019 років середній розмір доходу в одинокій сім'ї становив 9,78% (хоч в формулі показник дорівнював 15%), при цьому більше 40% сімей сплачували лише до 7%, а ще 30% сімей — 10% доходу, тобто зміна у формулі з 15% до 20% не означає такий відсоток сплати.

«Ми хочемо, щоб більше коштів в програмі субсидій залишалось для найменш заможних категорій. Наприклад, дитячий будинок сімейного типу, який раніше не були в програмі, і сімей з низькими доходами», — наголосив Прем'єр-міністр Олександр Гончарук. Отже, і в наступному опалювальному сезоні 2020-2021 років ніякого погіршення для субсидіантів нова постанова не передбачає.

Міністерство соціальної політики перерахувало 182 916,5 тис. грн структурним підрозділам з питань соціального захисту населення в регіонах. Кошти спрямовані на покриття витрат із забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації.

Нагадаємо, що завдяки спільним зусиллям Мінсоцполітики та Бюджетного комітету Верховної Ради люди з інвалідністю додатково отримають 82 млн грн на засоби реабілітації цього року. Завдяки адресному підходу «гроші ходять за людиною», отримувачі цих послуг самі можуть обрати підприємство, де вони хочуть їх отримати. Наразі людина має підписати тристоронній договір, а також акт виконаних робіт з підприємством, щоб переконатись в якості виробленого засобу.

Уряд підтримує заборону використання пластикових пакетів. Щоб мінімізувати шкоду для природи, у парламенті зареєстрували законопроект 2051-1 про обмеження обігу пластикових пакетів на території України. 16 жовтня його розглядали на профільному Комітеті з питань екологічної політики та природокористування й погодили. В об'єктах роздрядної торгівлі та об'єктах ресторанного господарства забороняться розповсюджувати надлегкі пластикові пакети, легкі та оксо-розкладні. Але є виняток — надлегкі пластикові пакети можна використовувати як первинну упаковку для свіжої риби і м'яса, льоду, а також си-пучих продуктів.

Пластикові пакети, що не відповідають встановленим цим Законом вимогам, мають бути утилізовані, але не за рахунок виробника, а того — хто їх придбав для торгівлі.

Уряд переніс робочий день із понеділка 6 січня 2020 року на суботу 11 січня, таким чином, у січні наступного року в громадян буде 4 вихідних поспіль: 4, 5 (субота і неділя), 6 і 7 числа (Різдво).

Станом на 21 жовтня українські аграрії провели збирання зернових та зернобобових культур в Україні на площі 13,1 млн га, або 86% до прогнозу, та зібрали 58,9 млн тонн зерна при середній врожайності 45,0 ц/га. Зокрема, зібрано: кукурудзи — 19,1 млн тонн з площі 2,9 млн га, або 58% до прогнозу, при врожайності 66,3 ц/га; гречки — 85 тис. тонн з площі 64 тис. га, або 95% до прогнозу, при урожайності 13,3 ц/га; проса — 151 тис. тонн з 80 тис. га, або 90% до прогнозу, при урожайності 18,8 ц/га.

Крім того, соняшнику обмолочено на площі 5,5 млн га, або 94%, та зібрано 13,03 млн тонн зерна при середній урожайності 24,3 ц/га. Сої обмолочено на площі 1,4 млн га, або 90% до прогнозу, та зібрано 3,3 млн га зерна при середній урожайності 23,3 ц/га. Цукрових буряків зібрано 6,0 млн тонн з площі 137 тис. га, або 62% до прогнозу, при середній урожайності 437 ц/га.

Щодо проведення осінньої посівної кампанії, то посіяно 6,4 млн га площі озимими зерновими, або 88% до прогнозу.

Тернопільська районна державна адміністрація повідомляє, що станом на 01 жовтня 2019 року в районі намолочено: гречки 350 т з площі 250 га (79% від посівної площі); кукурудзи 1775 т з площі 210 га; сої 6089 т з площі 2360 га (66,5% від посівної площі); цукрових буряків 59616 т з площі 1242 га (71% від посівної площі); соняшнику 3100 т з площі 1000 га (89% від посівної площі).

Тема тижня

На межі катастрофи

Грибовицьке сміттєзвалище
Фото: zaxid.net

Початок на стор. 1.

Сміттєвий хаос

Широкому загалу сміттєва проблема стала відома три роки тому після сумнозвісної пожежі на Грибовицькому сміттєзвалищі біля Львова, яка призвела до загибелі чотирьох людей та спричинила сміттєву кризу в місті.

Проблема набула політичного забарвлення: мер Львова Андрій Садовий звинуватив центральну владу на чолі з Президентом Порошенком і прем'єром Гройсманом в організації сміттєвої блокади з метою політичного тиску на нього. Глава уряду у відповідь докріпнув, що, перебуваючи 11 років на посаді, Садовий «міг би побудувати вже 15 сміттєзвалищ і переробних заводів».

Одну проблему стосується не тільки Львівщини, до того ж має комплексний характер.

Першою причиною сміттєвої кризи є низький рівень екологічної свідомості як пересічних громадян, так і місцевих чиновників.

Другою — неефективність державного екологічного контролю.

Третьою — низькі штрафи за порушення екологічного законодавства.

Щороку в Україні утворюється більше 474 млн тонн відходів, з яких 26 млн тонн — тверді побутові та сільськогосподарські, а 448 млн тонн — небезпечні.

За обсягами утворення небезпечних відходів наша країна лідирує серед 105 країн, які ведуть таку статистику. При цьому переробляють в Україні лише 3,2% відходів. За даними Міністерства екології, станом на 2016 рік в Україні існувало близько 33 тисяч несанкціонованих сміттєзвалищ та полігонів.

«Сміттєзвалища забруднюють повітря, ґрунти і підземні води, — наголошує керівник юридичного відділу МБО «Екологія-Право-Людина» Ольга Мелень-Забрамна. — Це може призвести до забруднення води в криницях людей, які живуть біля сміттєзвалищ, та довколишніх водних важкими металами, які є канцерогенними й спричиняють онкологію. Найгірше, що сміттєзвалища можуть самозайматися».

Як пояснює еколог, **неконтрольоване спалювання відходів може зумовити респіраторні, серцеві й онкологічні захворювання. Продукція, вироблена на землі споживання сміттєзвалища, буде непридатною для поживання забруднення важкими металами й іншими небезпечними речовинами.**

Екологи констатують, що за останні п'ять років прогрес у сфері реформ системи поводження з відходами був мінімальний: розроблено та схвалено Національну стратегію управління відходами, проте необхідні заходи не вжиті.

«Потрібно підвищувати штрафи і відповідальність за порушення екологічного законодавства. Також запроваджувати принцип розширеної відповідальності виробника».

Виробник має відповідати за те, щоб його продукцію безпечно переробили чи утилізували. Цей принцип давно й ефективно діє в Європі. Крім того, треба ліквідувати старі несанкціоновані сміттєзвалища і будувати сучасні полігони, які обслуговували б декілька адміністративно-територіальних одиниць», — зазначає Ольга Мелень-Забрамна.

Наразі єдиним діючим в Україні сміттєспалювальним заводом залишається «Енергія» в Києві, де переробляють близько 25% обсягу твердих побутових відходів, що утворилися внаслідок життєдіяльності мешканців столиці. Втім, робота підприємства забруднює шкідливими речовинами атмосферу, а обладнання є застарілим і потребує модернізації.

Завод планують оновити системою хімічної очистки, щоб знизити в емісії різів шкідливих викидів. Проте екологи вважають, що сміттєспалювальні заводи не вирішують ситуацію.

«Європа відмовляється від сміттєспалювальних заводів, бо вважає, що такими великими інвестиціями в будівництво заганяє себе в глухий кут. У Швеції, наприклад, сьогодні на сміттєспалювальних заводах вже немає сміття. Все максимально переробляється та повторно використовується. Наразі для нас критично важливим є роздільне збирання відходів у всіх населених пунктах», — запевняє Ольга Мелень-Забрамна.

Також, наголошує еколог, у великих містах потрібно запроваджувати роздільний збір органічних відходів, обсяг яких іноді сягає до 40% нашого сміттєвого баку. Внаслідок їх гниття утворюється метан.

Крім того, необхідно створювати центри для збирання небезпечних відходів — батарейок, меблів, будівельного сміття, медичних відходів тощо.

Дніпро, що стогне

Головна водна артерія України також переживає не кращі часи. Як кажуть екоактивісти, Дніпро вже не реве, а тільки стогне. Протягом останніх років чисельні проблеми річки не тільки не вирішувалися, а ще й поглиблювалися.

Як розповідає голова ГО «Чистий Дніпро» Дмитро Надєєв, існує щонайменше 4 проблеми.

Перша — обміління, яке відбувається внаслідок твердого стоку приток, таких як Десна, Прип'ять тощо. Друга — цвітіння води. **3 року в рік стає тепліше, люди з фактатом зливають у каналізацію мийні засоби з фосфатами. Вони потрапляють у Дніпро, стають поживною базою для ціанобактерій, внаслідок життєдіяльності яких річка зеленіє.** Третя — заростання водним горіхом водосховищ. Щороку заростає близько 5% Київського водосховища, і через це його площа, за оцінками вчених, зменшується на 2 квадратних кілометри. Четверта — браконьєрство, через яке риби в Дніпрі стає все менше.

Перша — обміління, яке відбувається внаслідок твердого стоку приток, таких як Десна, Прип'ять тощо. Друга — цвітіння води. **3 року в рік стає тепліше, люди з фактатом зливають у каналізацію мийні засоби з фосфатами. Вони потрапляють у Дніпро, стають поживною базою для ціанобактерій, внаслідок життєдіяльності яких річка зеленіє.** Третя — заростання водним горіхом водосховищ. Щороку заростає близько 5% Київського водосховища, і через це його площа, за оцінками вчених, зменшується на 2 квадратних кілометри. Четверта — браконьєрство, через яке риби в Дніпрі стає все менше.

Річка Дніпро на Херсонщині

Екологи наголошують, що масштаб проблем суттєво збільшується саме через діяльність людини.

«Головні забруднювачі Дніпра — водоканали та великі промислові підприємства».

Є проблема із забрудненням скидами, які недостатньо очищені, які взагалі не очищаються. Це — каналізація, зливові стічні води, які збираються з населених пунктів. Ці води без очищення через колектори, а іноді і прямо з поверхні потрапляють у наші річки», — зазначає експерт Глобального водного партнерства в Україні, координатор водних програм ВЕГО «МАМА-86» Ганна Цветкова.

Впливають на стан Дніпра та довкілля також зміни клімату.

«Наразі немає стратегічного бачення уряду, що за 50 років буде з Дніпром, як будуть розподілені водні ресурси скиди у воду. Підвищення штрафів, або мінімізація контролю і моніторингу якості вод — питання відкриті», — наголошує Ганна Цветкова.

Під час президентських перегонів у передвиборчій програмі Володимира Зеленського серед іншого йшлося про країну, «де недоторканими є Карпатські ліси, а не депутати».

Важливо, щоб політики згадували про екологічні проблеми не тільки для власного піару, а й робили реальні кроки для їх вирішення.

Українці ж, які обрали європейський вектор розвитку своєї країни, мають брати приклад із громадян ЄС, для яких вирішення екологічних проблем є невідкладним. Яку Україну ми залишимо майбутнім поколінням, залежить від кожного з нас.

Дмитро КУЗУБОВ, Київ.

Львів пахне не лише кавою

Прикра подія сталася у понеділок, 21 жовтня, в селі Довжанка. На сільському пасовищі на околиці села було виявлено кілька тонн сміття. Сільський голова Олег Ткач негайно виїхав на місце і викликав поліцію та екологічну інспекцію. Вони обстежили територію, зробили певні заміри, аби визначити розмір збитків. У поліції сказало, що будуть відкривати кримінальне провадження.

«Обстеживши територію, ми дійшли висновку, сміття має львівське походження», — розповідає сільський голова. — У ньому було виявлено чимало документів львівських фірм, квитанції про надання послуг тощо. Я зателефонував у мерію Львова, пояснив ситуацію. Того ж дня зі мною зв'язався керівник департаменту житлового господарства та інфраструктури Львова Олександр Одинець, пообіцяв розібратися і вирішити проблему».

Тим часом на Тернопільщині з'явився новий слід львівського сміття — в ніч з 22 на 23 жовтня на території сміттєзвалища поблизу села Павлів (урочище «Бізятин») на Бережанщині невідомі особи ввезли декілька вантажівок відходів.

За словами охоронця підприємства ТзОВ «Компанія «Еко-Інвест», на територію завезли автомобілів зі сміттям. Серед непотребу виявили квитанції та документації з міста Львова, зокрема документи Галицького районного суду.

Тож, враховуючи масштаб Олександра Одинець у середу прибув на Тернопільщину, зокрема й у Довжанку, де разом із сільським головою і представниками відповідних служб знову обстежили територію, збрали докази. «Нам пообіцяли, що проблему буде вирішено до вечора четверга, — каже Олег Ткач. — Тобто сміття вивезуть, територію приберуть. Наразі шукають перевізників, які привезли до нас цей непотріб».

Як пояснили нам у департаменті житлового господарства та інфраструктури міста Львів, після резонансної трагедії на Грибовицькому сміттєзвалищі, що сталася в травні 2016 року, його закрито і тепер лише близько 40% сміття вивозять з міста на полігонні власті. Решта ж — за межі Львівщини, зокрема, у Житомирську, Київську, Харківську області. Відтак мерією Львова укладено угоди про вивіз відходів із чотирма майданчиками підприємствами. Хто із цих шести виявився недобросовісним і не довів сміття до місця призначення, залишивши його на сусідній Тернопільщині, наразі невідомо.

Тож прохання до всіх, хто володіє будь-якою інформацією, звертатися у сільську раду с. Довжанка.

Наталка ЧАПРАК.

На часі

Синоптики передбачають теплу зиму

Згідно з прогнозами метеорологів, осіннє похолодання прийде в Україну з понеділка, 28 жовтня. «Спочатку температура знизиться вдень у ніч до 5-10°. До кінця тижня у нічні години будуть заморозки, а денна температура сягатиме близько 3-8° тепла», — каже директор Гідрометцентру Микола Кульбіда.

Також він зазначив, що пізніше настане потепління, але вже не таке суттєве. Щодо прогнозів на зиму директор Укргідрометцентру наголосив, що внаслідок кліматичних змін середня температура в зимовий період щорічно збільшується і цього року вона буде вищою за норму.

Футбол | Кубок Івана Вишневецького

Результати матчів 1/4 фіналу

Минулими вихідними відбулися чвертьфінальні поєдинки традиційного Кубка пам'яті українського футболіста, гравця збірної СРСР і дніпропетровського «Дніпра», уродженця села Лучка Тернопільського району Івана Вишневецького.

- ФК «Івачів» – «Говерла» (Дубівці) 1:2
- «Поділля» (Велика Березовиця) – «Динамо» (Красівка) 1:0
- ФК «Плотича» – ФК «Великий Глибочок» 3:2
- «Лісма» (Шляхтинці) – ФК «Товстолуг» 4:2

У півфіналі зустрінуться «Поділля» (Велика Березовиця) – «Говерла» (Дубівці) – матч відбудеться в суботу, 26 жовтня, о 15:00; «Лісма» (Шляхтинці) – ФК «Плотича».

Друга ліга України

Безгольова серія «Ниви»

Вже 3 поєдинки поспіль у чемпіонаті другої ліги України футболісти тернопільської «Ниви» не можуть забити у ворота суперника.

Минулими вихідними вони несподівано зазнали вдома нищівної поразки від «Калуша» з Івано-Франківщини, внаслідок чого і поступилися на 36-й хвилині в турнірній таблиці житомирському «Поліссю». Першою хвилиною Лебедь завдав влучного удару з-за меж карного майданчика – 0:1.

Після перерви Ременюк не залишив шансів голкіперу – 0:2. Незадовго до фінального свистка голкіпер команди з Тернополя Механів у власній штрафній площі збив Книша, за що арбітр призначив пенальті, яке реалізував постраждалий – 0:3. А минулої середи «нивівці» розписали у Хмельницькому нуль, в нерівню з місцевим «Поділлям».

У наступному турі, в неділю, 27 жовтня, тернопільці протистоятимуть на Тернопільському центральному стадіоні рівненському «Вересу». Цей матч розпочнеться о 15:00. Запрошуємо вболівальників на трибуни підтримати команду рідного міста!

Турнірна таблиця							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	«Полісся», Житомир	16	9	5	2	20/6	32
2	«Нива», Тернопіль	15	9	4	2	18/9	31
3	«Верес», Рівне	15	9	2	4	25/14	29
4	«Поділля», Хмельницький	16	7	5	4	21/19	26
5	«Діназ», Вишгород	15	7	4	4	19/16	25
6	«Калуш»	16	5	5	5	22/15	23
7	«Ужгород»	16	5	4	7	17/23	19
8	«Нива» Вінниця	15	3	4	8	16/22	13
9	«Чайка», Борщагівка	15	3	4	8	11/16	13
10	«Оболонь-Бровар-2», Буча	16	3	3	10	12/31	12
11	«Буковина», Чернівці	15	3	2	10	17/27	11

Аматори | Чемпіонат України

«Агрон» знову переміг!

У 12-му турі чемпіонату України серед аматорів сезону-2019/2020 чемпіон Тернопільської області «Агрон-ОТГ» із Великих Гаїв в рідних стінах здолав луцький «Вотранс».

Долю звітнього протистояння вирішили два голи, які забити наші земляки на початку другого тайму. На 48-й хвилині нападник великогаївської команди Назар Процик відкрив рахунок, а на 62-й фланговий оборонець «Агрона» Дмитро Коник подвоїв перевагу господарів. Завдяки цій звитязі «агронівці» піднялися на другу сходинку турнірної таблиці і надалі проходять турнірну дистанцію без поразок.

На жаль, іще один представник Тернопільщини у Всеукраїнській аматорській першості – тербовлянська «Нива» — поступився на виїзді коломийському «Покуттю» – 1:2.

Чемпіонат ААФУ							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	ОДЕК (Оржів, Рівненська обл.)	10	8	2	0	25/7	26
2	«Агрон» (Великі Гаї, Тернопільська обл.)	10	5	5	0	14/7	20
3	«Світанок-Агросвіт» (Шляхова, Вінницька обл.)	10	6	1	3	17/10	19
4	«Епіцентр» (Дунаївці, Хмельницька обл.)	9	5	1	3	22/16	16
5	«Нива» (Тербовля, Тернопільська обл.)	10	4	3	3	11/10	15
6	«Покуття» (Коломия, Івано-Франківська обл.)	10	4	1	5	13/14	13
7	«Ковель-Волинь» (Рівненська обл.)	9	3	2	4	8/14	11
8	«Карпати-Енергетик» (Галич, Івано-Франківська обл.)	9	2	3	4	10/18	9
9	«Вотранс» (Луцьк)	10	0	2	8	7/17	2
10	«Луцьксантехмонтаж №536» (Луцьк)	9	0	2	7	12/26	2

Спартакіада Тернопільського району

Силовики змагалися у Великих Гаєх

14 жовтня на стадіоні села Великі Гаї Тернопільська районна рада фізкультурно-спортивного товариства «Колос» спільно з відділом молоді та спорту Тернопільської райдержадміністрації провела спартакіаду зі силових видів спорту, присвячену Дню захисника України. Ці змагання започатковані у 2017 році і відбуваються щорічно.

У програмі: гирьовий спорт (вправа поштовх гир вагою по 24 кг), армспорт (на праву руку), перетягування лямки та бігу естафета з мішками вагою 20 кг. Фаворитами були минулорічні переможці спартакіади – команди Почапінців і Великих Гаїв.

У гирьовому спорті спортсмени змагалися у двох вагових категоріях – до 80 кг та понад 80 кг. Переможцями та призерами у ваговій категорії до 80 кг став Сергій Міх, друге місце посів Ярослав Палига (обидва – село Забойки), Мистрас Вучинський – третій (Застав'є).

У ваговій категорії понад 80 кг перше місце здобув Юрій Мурдза, який показав абсолютний результат змагань (42 підйоми), на другому місці – Василь Леонід Джюра (всі з Почапінців).

У біговій естафеті з 20-кілограмовими мішками перемогла великогаївська команда у складі Романа Верхоліка, Дениса Тичинського, Мирослава Бучинського та Юрія Валєса. На другому місці – команда Почапінців, третю сходинку посіла команда села Забойки.

В армспорті в категорії до 80 кг переміг Юрій Валєс (Великі Гаї), на другому місці – Роман Верхолік (Застав'є), третім став Сергій Міх (Забойки). У ваговій категорії 80 кг і більше переміг Володимир Мозіль (Великі Гаї), на другому місці – Павло Кріса (Дичків), Дмитро Виваль (Забойки) – третій.

У змаганнях із перетягування лямки перемогла команда Великих Гаїв у складі Володимира Мозіля, Валерія Гончарука, Сергія Зендрана, Романа Верхоліка та Руслана Понтуса.

За підсумками загальнокомандного заліку перше місце виборола команда села Великі Гаї, на другому – команда села Забойки, на третьому – команда Дичкова. Переможці в командних видах народжені кубками, а в особистому заліку переможці та призери отримали медалі і грамоти.

Іван КУЛЬБІЦЬКИЙ, голова Тернопільської райради ФСТ «Колос».

Футбол | Результати матчів групового етапу

Команди Тернопільського району лідирують

Ліга чемпіонів Тернопільщини. Тур 3

У цьому традиційному турнірі під егідою Федерації футболу Тернопільської області змагаються переможці районних чемпіонатів.

Група В

«Континентал Нео-Агро» (Великі Дедеркалі, Шумський р-н) – «Лісма» (Шляхтинці, Тернопільський р-н) 1:0.

Гол: Роман Столяр, 87.

Турнірна таблиця. Група В							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	Лісма	2	1	0	1	7/1	3
2	«Континентал Нео -Агро»	2	1	0	1	1/3	3
3	«Стандарт»	2	1	0	1	3/7	3

Ліга Тернопільщини. Тури 1-2

Федерація футболу Тернопільської області ініціювала проведення ще одного офіційного турніру – Ліги Тернопільщини. В ньому беруть участь команди, які стали призерами районних чемпіонатів, виборили районний Кубок, або ж були його фіналістами.

В нових змаганнях у сезоні-2019/20 беруть участь 12 команд, які розділені на 3 групи. За результатами групової стадії визначаться всіма командами (по два переможці та два з трьох вісімка командів, що посидуть треті місця). Вони за кубковою системою розіграють трофеї.

Група А

«Автодор» (Ланівці) – ФК «Великий Глибочок» (Тернопільський р-н) 0:6.

Голи: Андрій Дричик, 5; 79; Юрій Цупер, 16; Василь Молінський, 55; 66; 77.

Турнірна таблиця. Група А							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	ФК «В. Глибочок»	2	2	0	0	9/2	6
2	ФК «Зарубинці»	2	1	0	1	5/4	3
3	ФК «Арсенал»	2	1	0	1	5/4	3
4	ФК «Автодор»	2	0	0	2	1/10	0

Група С

ФК «Плотича» (Тернопільський р-н.) – «Оріон» (Григорів, Монастириський р-н.) 5:1.

Голи: Ігор Сливка, 18; 60; Віктор Дублянко, 21; Володимир Лема, 38; Віталій Гоцалюк, 78 – Назар Луїць, 65.

Турнірна таблиця. Група С							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	ФК «Плотича»	2	2	0	0	6/1	6
2	«Хатки»	2	2	0	0	5/2	6
3	«Нива»	3	1	0	2	6/3	3
4	«Оріон»	3	0	0	3	3/14	0

«Хатки» (Бережани) – «Нива» (Городниця, Гусятинський р-н) 2:0.

ФК «Великий Глибочок» (Тернопільський р-н) – ФК «Зарубинці» (Збарзький р-н.) 3:2.

Голи: Василь Молінський, 28; Олег Курант, 47; 49 – Андрій Білик, 70; Назар Макух, 76.

Група Б

«Обрій» (Ланівці) – «Говерла» (Дубівці) 0:4.
Голи: Юрій Процик, 10; Василь Дзюба, 45; Віталій Паперовський, 45+1; Роман Шептицький, 71.

«Говерла» (Дубівці, Тернопільський р-н.) – «Галичина» (Черніхівці, Збарзький р-н.) 3:3.

Голи: Віталій Паперовський, 73, з пен.; Юрій Процик, 83; Ігор Гапанович, 89 – Василь Стрілець, 26; 32; 59.

Вилучення: А. Уніян (90+2).

Турнірна таблиця. Група Б							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	ФК «Говерла»	2	1	1	0	7/3	4
2	ФК «Галичина»	2	1	1	0	4/3	4
3	ФК «Ренів»	2	1	0	1	3/3	3
4	ФК «Обрій»	2	0	0	2	2/7	0

Патріотичне виховання

Маю честь Вітчизну захищати

*Україно, ти моя молитва, ти моя розпука вікова...
Гримотить над світом люта битва за твоє життя, твої права!*
Василь Симоненко

В умовах реалій сьогодення, коли Україна ціною життя Героїв Небесної сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює своєю територіальною цілісність, провінційно-територіальне значення набуває національно-патріотичне та військово-патріотичне виховання молоді.

Цілі покоління українців були виховані в дусі відчуження від рідної землі та національного самозречення. В нас формували почуття національної меншовартості, скривдженості, комплексу «братів». Наш народ намагалися позбавити усіх ознак культурної та духовної самостійності.

Сьогодні єдиний шлях повернення державності - громадянсько-патріотичне виховання молоді, якому в нашому районі приділяють особливу увагу.

14 жовтня, у день, коли християни східного обряду святкують Покрову Пресвятої Богородиці, українці відзначали ще три свята та пам'ятні дні, пов'язані з різними історичними подіями — День Українського козацтва, річницю утворення УПА і День захисника України.

Козацькому роду нема переводу

Вже традицією стало в Тернопільському районі до Дня Українського козацтва проводити козацькі розваги та посвяту юних козачат.

Вступаючи до козацького братства своїх друзів, перед рідною землею та пам'яттю зв'язг козаків **школярі Малоходачківської ЗОШ I-III ступенів** урочисто записалися до козацтва, «Ми – козаки» та «Черевички».

тимуться розумово, фізично і морально, розумово і віддано служити українському народові.

Під час урочистої посвяти у козачата звучали пісні та вірші про Україну й козаків. Учні завзято виконали пісні «Козачата», «Ми – козаки» та «Черевички».

У поєдинку під час спортивної гри «**Козацькі забави**», що відбулася в **Ангелівській ЗОШ I-III ст.**, зустрілися команди «Хортиця» і «Берегівська». Учні 5-6 класів показали свою спритність, силу, витривалість та знання історії естафети «Втікачі з полону», «Трапезносець», «Чайки», «Перетягування канату», «Запитання-відповідь», перемогу здобула команда «Берегівська».

Навічно в пам'яті народу збережемо славу про подвиг

Підсумок Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») відбувся 18 жовтня в Козові. Цього року захід провели під гаслом «Навічно в пам'яті народу збережемо славу про подвиг» і традиційно приурочили до Дня захисника України. Загалом участь у марші патріотів взяло понад 700 учнів та курсантів з усіх районів Тернопільщини.

Ініціював захід обласний центр туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді. Організатори кажуть: марш патріотів є не лише хорошою нагодою для школярів краще пізнати одне одного, а й демонстрацією небайдужості місцевої молоді. Бо саме вона є майбутнє нашої держави.

«Громадськість і люди мають побачити, що освіта не стоїть осторонь національно-патріотичного виховання, що в умовах війни ми вчимо молоду юнь захищати нашу країну», — каже співорганізатор змагань Михайло Фалінський.

Рій «Почапинська січ» на обласному марші патріотів

Змагання школярів 8 і 9 класів НВК с. Грабовець відбулися під гаслом «Козацькому роду нема переводу!». Учні випробовували свої сили у спортивних естафетах, інтелектуальних вікторинах, розважальних конкурсах, які для них підготували вчитель історії Світлана Березовська та педагог-організатор Любов Стадник. У напруженій боротьбі перемогла дружба.

15 жовтня в **Настасівській ЗОШ I-III ступенів** зібралася **Козацька рада школи**, аби посвятувати у козачата і прийняти у свої лави учнів 2 класу.

Дружна родина козачат Буцівської школи поповнилася учнями 2 класу.

10 жовтня відбулося виїзне засідання Ради старшокласників Тернопільського району «Діти сучасності» спільно з Великобіроківським БТШ та відділом молоді і спорту Тернопільської РДА на тему «Формування національно-патріотичної компетентності учнів».

З нагоди відзначення Дня захисника України та з метою засвідчення шанобливого ставлення до захисників України лідери учнівського самоврядування району завітати до 44-тої окремої артилерійської бригади.

Юлія Володимирівна Шкурга, т. в. о. заступника команди з морально-психологічного забезпечення ознайомила з історією частини, зразками озброєння, технікою та приладами, які перебувають на озброєнні військових частин та використовуються під час виконання службово-бойових завдань, а також розповіла про будні військовослужбовців, котрі беруть участь в Операції об'єднаних сил.

Юлія є організаторкою та нахненницею унікальної Студії бо-

ювої слави у стилі артінсталяції, аналогів якої немає в Україні. Над її створенням працювала творча команда на чолі з дизайнером Ольгою Шаварською. Велику частину музею займають експонати війни загиблих військовослужбовців, зброя, обладнання та екіпіровка, що використовується в АТО. Основною виставкою є світлина, бойові трофеї та інсталяція з переплетених ниток, яка показує бойовий шлях України, армії та 44-ї окремої артилерійської бригади, а також мапа України, виготовлена з шурупів.

Незабутні враження справили експонати, які демонструють бойові заслуги військової частини, куточок скорботи. Надирає відвідувачів експозиції стіна із дитячими малюнками, листівками-поважань військовим.

Маю честь Вітчизну захищати

На зустрічі також був присутній **Юрій Степанович Кульпа, уродженець смт Великі Бірки — прес-офіцер 44-ї окремої артилерійської бригади.** Під час проходження служби Ю. Кульпа регулярно розміщував на шпальтах газет і телебачення світлин та ін-

формацію про діяльність військової частини, про героїчні подвиги військовослужбовців, а також про заходи військових. Юрій — автор фотовиставки «Гарматний ешелон», яка незабаром діятиме у розташуваних студії бойової слави Тернопільської артилерійської частини А3215.

На знак вдячності військовослужбовцям, що боронять наш край, лідери шкільного самоврядування передали для них сувеніри, малярки, квіти, солодоці. А ще — зібрані матеріали про воїнів в АТО з Тернопільського району в рамках пошуково-краєзнавчого проекту «Книга звитяги героїв Євромайдану та АТО», також книгу про одну зі сторінок новітньої історії України — приклад бойового духу та спроби вродити російській агресії в Криму, який продемонстрував екіпаж морського тральщика «Черкаси» на чолі з уродженцем Великих Бірок Юрієм Федашем.

Особистості

Лірика і патріотизм у творчості Олега Смоляка

Олег Смоляк народився 1 жовтня 1950 року в селі Настасів Тернопільського району. Вчений у галузі музикознавства та фольклористики, педагог, диригент, концертно-громадський діяч. Член місцевої творчої організації, член Національної спілки композиторів України.

У 1973 р. закінчив із відзнакою Тернопільське державне музичне училище ім. С. Крушельницької, а в 1978 — Львівську державну консерваторію ім. М. В. Лисенка (клас хорово диригування).

Працював художнім керівником фольклорного ансамблю пісні і танцю «Веснянка» Тернопільського міського палацу культури «Октябрь» (1978-1981 рр.).

З 1980 по 1986 роки керував студентською фольклорною ансамблем педагогічного інституту, а з 1988 по 1993 — камерним хором Тернопільського будинку культури «Залізничник». З 1981 р. і по сьогодні працює в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка на посаді асистента, старшого викладача, доцента, професора (з 2007 року).

Автор вокально-хореографічних композицій «Надзбручанські співаночки», «Весняні ігри», «На жнивах», «Зустріч на Збручі», «Не шуми, калінонько», концертних композицій «Духовна музика», «Колядки і щедрівки», «Стрілецькі і повстанські пісні».

У 1992 році захистив кандидатську дисертацію «Трансформація пісенного фольклору в Західнопопулярній Наддніпрянщині», а в 2005 р. — докторську «Весняні обрядові Західного Поділля в контексті української культури».

Автор понад 250 наукових та методичних публікацій, навчальних програм із народознавства, музичного фольклору, української народної музики та творчості дітей, музичних училищ та університетів.

Упорядник, редактор і видавець творів українських композиторів, низки художніх творів.

Організатор міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Головний редактор серійного видання «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство».

Проживши довге, багате на важку працю над собою, насичене подорожжям, Олег Степанович згуртував у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї 21 жовтня. У заході взяли участь члени літературного об'єднання при Тернопільській обласній організації Національної спілки письменників України, студенти та викладачі факультету педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка, музейники, представники місцевих ЗМІ.

Відчуваючи вдячність воїнам Української повстанської армії, Олег Смоляк написав збірку оповідок «Чорний понеділок», головною темою яких є збройна боротьба повстанців на території Тернопільської області. Друга книжка — про чисте, проте нерозділене перше кохання свого

друга Ярослава Павуляка до Мар'яни — дочки священика з села Мишковиці.

Репрезентація обох книжок відбулась у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї 21 жовтня. У заході взяли участь члени літературного об'єднання при Тернопільській обласній організації Національної спілки письменників України, студенти та викладачі факультету педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка, музейники, представники місцевих ЗМІ.

Про життєвий і творчий шлях автора репрезентованих книжок розповіла магістранта факультету мистецтв Тернопільського НПУ ім. В. Гнатюка Катерина Панасюк. Тему «Олег Смоляк у сучасному літературному просторі Тернопілля» висвітлює голова літературного об'єднання Зіновій Кіпичів. Художній звукопис у повісті «Мишковицька любов» охарактеризувала поетеса, краєзнавець Олена Рутецула. Директор обласного краєзнавчого музею Степан Костюк розповів про життєві реалії як основу збірки оповідок про українських повстанців «Чорний понеділок».

Патріотичні пісенні й інструментальні твори виконали Анастасія Сеньків, Ігор Гуцайлюк, Юлія та Ольга Михайлюк, Аліна Сосновська, Людмила Червінська.

Фрагменти з повісті «Мишковицька любов» і збірки «Чорний понеділок» читали магістранта факультету мистецтв Тернопільського НПУ ім. Володимира Гнатюка Ілона Данилюк та Юлія Пискливець.

Галина ЮРКА — ТРР «Джерело». Фото автора.

РЕКЛАМА ОГОЛОШЕННЯ

РОБОТА

ТОВ "Віконт" (Млин) села Миролубівка приймає на роботу робітників: вантажників, апаратників борошномельного виробництва, слясарів-ремонтників. Офіційне працевлаштування, висока ЗП. Звертатися безпосередньо на млин або
☎ 29-60-00

НЕРУХОМІСТЬ

Здам в оренду дві кімнати під офіс, площею 18-20 м кв., другий поверх на вул. 15 квітня, 44а
☎ 0677005502

ПРОДАМ

Продам автомобіль «Волга» ГАЗ 31029, сірий колір, газ / бензин або на запчастини ☎ 983347447
Продам ВАЗ 2115р., 2004, пробіг 218 тис.км, інжектор, хор. стан, ціна 2500у.о. ☎ 0677005502
Продам стінку у вітальню «Київ», дозв. на 4,5 м, м'яку, 6 офісних тумб. Недорого. ☎ 0987293522
Продаю дрова нарубані сухі: ясен, вишня, яблуня
☎ 0503395802, 0967430709

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Куплю ВРХ, коней, телят, а також корів на утримання ☎ 0973732491
Продам гуртом та вроздріб саджанці та живці високопродуктивної чорної смородини. Надам консультації про посадку ☎ 0973944257
Терміново продаємо діну корову після шостого телятка ☎ 0675839340
Продам лікувальне козине молоко. Ціна за домовленістю. с. Великий Глибочок ☎ 972909087

ПОСЛУГИ

СТО «СПЕКТР», вул 15 квітня 44 а: ремонт двигунів, коробок передач, ходової частини, охолоджувальної і паливної систем, комп'ютерна діагностика автомобілів, чистка форсунок, рихтувальні і зварювальні роботи, фарбування
☎ 677005502, 51-18-77

МЕБЛІ

Крісла. Виготовлення та ремонту
☎ 0977219177, 525521

Індивідуальні та фабричні меблі, безкоштовна доставка
☎ 0987939176

Куплю ЗЕМЛЮ, ГОРОДИ

Надаємо юридичну допомогу в переоформленні документів на землю: спадщина; сертифікати; приватизація городів
тел. 096 261 31 28

Якісне вкладання бруківки і плитки власною технікою, проведення підготовчих робіт ☎ 0672114040

Надаємо послуги з копання колодязів ☎ 0672114040

ВВАЖАТИ НЕДІЙСНИМ

Втрачене тимчасове посвідчення 044148, видане 05.03.18 Тернопільським ОМВК на ім'я Авдеєнка Владислава Валерійовича, вважати недійсним.

Оголошення

18.11.2019 р. о 18:00 в приміщенні сільського клубу с. Стегниківці за адресою: вул. Л. Українки, 4, с. Стегниківці, Тернопільський район, Тернопільська область відбудеться громадські слухання щодо розгляду містобудівної документації: «Детальний план території житлової забудови в с. Стегниківці Байковецької сільської ради Тернопільського району Тернопільської області».

19.11.2019 р. о 18:00 в приміщенні сільського клубу с. Дубівці за адресою: вул. Т. Шевченка, 8, с. Дубівці, Тернопільський район, Тернопільська область відбудеться громадські слухання щодо розгляду містобудівної документації: «Детальний план території під розміщення стадіону в селі Дубівці Байковецької сільської ради Тернопільського району Тернопільської області».

З матеріалами детальних планів можна ознайомитись у відділі містобудування та архітектури та на сайті Байковецької сільської ради. Тел. доповідок 29-62-04.

Рішенням виконавчого комітету Білецької сільської ради Тернопільського району №167 від 09.10.2019 р. дано дозвіл на розгляд проекту рішення про встановлення тарифів на водопостачання та водовідведення КП «Великоглибочецьке» згідно з вимогами Постанови Кабінету Міністрів №869 від 01.06.2011р.

Плановий тариф водопостачання для населення за 1м³ — 15,00 грн, для організації за 1м³ — 16,50 грн, на водовідведення для населення за 1м³ — 6,00 грн, для організації за 1м³ — 12,33 грн.

Зі скаргами та пропозиціями звертатися за телефоном 0673540219.

Структура собівартості надання КП «Великоглибочецьке» послуг з водопостачання:

№	Статті витрат	За даними підпр., грн
1	Прямі матеріальні витрати (ОЗ, електроненергія)	248400,00
2	Витрати на оплату праці	418896,00
3	Витрати, пов'язані з виплатою зарплати (ПДФО+ВЗ+ЄСВ=41,5%)	173841,84
4	Загальновиробничі витрати	30000,00
5	Адміністративні послуги	8400,00
	Всього	879537,84
	В розрахунку на 1 м ³	23,77

Об'єм реалізації за 2018 р. — 37000 м³.

Реклама і оголошення в нашій газеті

528830, 097 7947546

Ціни дійсні з 8.11.2017р.

Мінімальне оголошення — 2 рядки, до 70 символів

5 грн
або купон

Кожен додатковий рядок

+2 грн

Виділення напівжирним шрифтом

+5 грн

Оголошення в рамці — 3 рядки, до 100 символів

20 грн

Оголошення в рамці — 5 рядків, до 150 символів

30 грн

На темному фоні

+10 грн

1 позиція у бізнесовому довіднику (2 рядки)

35 грн

Кожен додатковий рядок

+5 грн

Будинок-дача біля Тернополя, 2 пов., жилий, 0,06 га, 28500. ☎ 0968509583
Мотоблоки нові (потужністю від 4 до 15 к. с.), трактори (від 12 к. с.), мото-трактори, двигуни різних потужностей, навісне обладнання. Гарантія, з/ч, безкоштовна доставка. ☎ 0985989484, 493000, www.tractor_c.com.ua
Пшеницю, ячмінь насіннєвий першої репродукції. ☎ 0973171523, 0974400604, 0686067067

Комп'ютерна діагностика автомобілів, усунення помилок, чистка форсунок. ☎ 0974351918

Лікування на бджолиних вуликах, бджолоужалення, інгаляція, пилок, перга, прополіс, мед, воскова міль, мертві бджоли.
с. Чернелів-Руський. ☎ 0679455186

КЛАСИЧНІ МЕБЛІ ВІД ВИРОБНИКА
вул. С. Бандери, 47 (м-н «Київ»)

0673542064

Діє система знижок, залежно від площі та кількості виходів

Блочна реклама:

1 см² на 1 сторінці 8 грн

1 см² на кольорових сторінках 6 грн

1 см² на чорнобілих сторінках 3 грн

Оцінка майна

майнових прав та бізнесу експертна грошова оцінка землі

067 783 73 59

Мінімальний варт 49x49 мм (24 см²) на чорнобілій сторінці 72 грн

Вітаємо!

Іменинники КНП Тернопільської районної ради «Тернопільська» центральної районної лікарня — лікар з ультразвукової діагностики **Марія Несторівна ТРАЧ**, завідувач господарства **Василь Михайлович БИЧ**, оператор комп'ютерного набору **Марта Ігорівна ЗВАРИЧ**, сестра медична **Ольга Миколаївна МОРОЗ**, робітник **Анатолій Миколайович ЛЕВЧИК**.

Бажаєм щастя і достатку,
Ясного неба і тепла,
В житті вам злагоди й порядку,
Щоб доля світлою була.
В роботі — успіхів, везіння,
У справах — вічного горіння!
Від душі любові вам бажаєм
І хай вам Господь Бог допомагає.

Колектив КНП Тернопільської районної ради «Тернопільський районний центр первинної медико-санітарної допомоги» щиро вітає з днем народження медичну сестру **АзПСМ смт Великі Бірки Олену Євгенівну АНТОНІВ**, водія **АЗПСМ смт Велика Березовиця Михайла Ігоревича КЕРНИЧНОГО**, медичну сестру **АЗПСМ Тернополя Надію Олегівну СИСАК**, завідувача ФАПУ с. Почапинці **Ірину Володимирівну ТИХОНЮК**.

Прийміть від душі наші щирі вітання,
Хай збудуться всі ваші плани й бажання!
Життя хай дарує чудові презенти,
Яскраві емоції, щастя моменти.
Щоб лихо до хати дорогу не знало,
А доля вам радість завжди дарувала!

Колектив НВК «Довжанківська ЗОШ І-ІІІ ступенів - ДНЗ» вітає з днем народження кухаря **Ольгу Ярославівну МЕЛЬНИК** та робітника з ремонту **Ігоря Євгеновича КАЛІНОВСЬКОГО**.

Хай будуть з вами здоров'я та сила,
Хай доля буде ласкава і щира!
Щоб ніколи не знали ви втоми!
Хай мир і злагода будуть у домі,
Хай Господь дарує надію й тепло
На довгі літа, на щастя й добро!

Колектив Тернопільської районної державної адміністрації щиро вітає з днем народження головного спеціаліста відділу культури РДА **Любов Ярославівну ШАРГАН**.

Нехай завжди Вам всміхається доля,
Несуть тільки радість з собою роки,
Хай щастя й здоров'я не зраджать ніколи,
Хай збуваються мрії, бажання й думки.
Хай ладиться скрізь: на роботі, в родині,
Щоб радісний настрій у серці не згас,
Все світле і гарне, що треба людині,
Нехай неодмінно приходить до Вас!

Щирі вітання з нагоди дня народження надсилає адміністратору центру надання адміністративних послуг Тернопільської РДА **Роксолані Романівні БіЛОЦЕРКОВИЧ** колектив Тернопільської районної державної адміністрації.

В святковий день
Прийміть вітання
Та найщиріші побажання:
Здоров'я, щастя та добра,
Наснаги, успіхів, тепла.
І повсякденно, повсякчас
Хай буде все у Вас гаразд!

Щиро сердечного вітаємо з 60-річчям кохану дружину, дбайливу маму і люблячу бабусю **Олександрівну Михайлівну БРУТКО**.

Ваш ювілей — не тільки Ваше свято,
Радіють Ваші рідні й друзі біля,
Хай Бог пошле років іще багато,
Здоров'я, щастя, радості без меж!
Нехай добром наповнюється хата,
Достатком, щирістю і сонячним теплом!
Хай буде вірних друзів в ній багато,
Прихильна доля озорта крилом!
Хай весни будуть світлі, легкокрилі,
Не буде відійсниться лагідним рукам!
Нехай здійсняться те, що не збулося,
І добре серце не підкориться рокам!

З повагою і любов'ю — чоловік, діти,
онучка і вся родина.

Колектив Драганівської сільської ради та депутатський корпус щиро вітають з днем народження сільського голову с. Драганівка **Анатолія Петровича БОРУХА**.

Бажаємо здоров'я, сонця у зеніті,
Любові, доброти і щастя повен дім,
Хай у серці розкошує літо
І соняхом квітне золотим.
Нехай Господь завжди у поміч буде,
А Мати Божа береже від зла.
Бажаєм Вам здоров'я, щастя й сили,
Радості земної і тепла.

Працівники відділу культури Тернопільської РДА, районна організація профспілки працівників культури щиро вітають з днем народження головного спеціаліста відділу культури **Любов Ярославівну ШАРГАН**.

Бажаємо бути щасливою, коханою, життєрадісною. Нехай мрії здійснюються, нехай кожен день дарує щирі посмішки, улюблені квіти, зустрічі з близькими. Бажаємо здоров'я та добрих сподівань для доброго жіночого серця.

Святкує день народження чарівна жінка, головний спеціаліст відділу культури Тернопільської РДА **Любов Ярославівну ШАРГАН**.

Коли в колективі є такі люди, як Ви, Любов Ярославівно, тоді успіх супроводжує завжди і в усьому. Тому що Ви — лавдина великої душі і незвичайного розуму, а також доброю і теплою серцем! Ми вітаємо Вас з днем народження і бажаємо, щоб молодість і запалення не покидали ніколи, щоб енергійність і бацьорість були вашими вічними супутниками! Нехай робота буде для Вас щоденним і улюбленим святом, а вдома чекали рідні та близькі люди, які люблять і високо цінують!

Прийміть вітання від нашого колективу. Ви — незамінний співробітник, професіонал своєї справи. Ви завжди сповнені ідей для втілення їх у життя. Ви, чуйна й оптимістична, давно домоглися поваги і визнання в колективі. Бажаємо Вам кар'єрного зростання і безмежних можливостей! Нехай добробут зростає, настрої завжди залишаються прекрасними, а краса і мудрість доповнюють Ваш чудовий портрет ще багато десятиків років!

З повагою — працівники культури
Тернопільського району.

Оголошення

Дорогі мешканці Тернопільського району! Запрошуємо вас на урочисту реєстрацію шлюбу в новий казковий зал для урочистих подій **Тернопільського міськрайонного відділу ДРАЦС «Офіс щастя»** за адресою: м. Тернопіль, вул. Мазени, 1. Затишна атмосфера, сповнена коханням, лірична музика, яскрава церемонія одруження від професійних ведучих — це все для вас.

Співчуття

Старостинський округ сіл Товстолуг та Застінка Великогаївської ОТГ висловлює глибоке співчуття рідним і близьким з приводу смерті **БОНДАРЕНКО Марії Лаврентівни**.

ПОНЕДІЛОК 28 ЖОВТНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Врумліз».

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».

ІНТЕР

05.25,22.05 «Слідство вели...» з Л.Каневським».

ICTV

06.35 Факти тижня. 08.45,12.45,15.45,18.45,21.00 Факти

СТБ

06.10 Наречена для тата. 08.10 Т/с «Коли ми вдома».

НТН

06.00 Х/ф «Допігні в джунглі».

ТЕТ

09.30 М/ф «Жасти та лицарі доблесті».

ENTER-ФІЛЬМ

05.50 Х/ф «Святаня на Гончарівці».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною

ВІТОРОК 29 ЖОВТНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Врумліз».

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».

ІНТЕР

05.25,22.05 «Слідство вели...» з Л.Каневським».

ICTV

06.30 Ранок у великому місті. 08.45 Факти. Ранок.

СТБ

06.10,09.15 Т/с «Коли ми вдома».

НТН

06.35 Х/ф «Ні пуху, ні пера».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 09.35 М/ф «Золота зима».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною

СЕРЕДА 30 ЖОВТНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Марин та його друзі».

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».

ІНТЕР

05.25,22.05 «Слідство вели...» з Л.Каневським».

ICTV

06.30 Ранок у великому місті. 08.45 Факти. Ранок.

СТБ

06.35,09.35 Т/с «Коли ми вдома».

НТН

06.35 Х/ф «Калашні шастья».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 09.35 М/ф «Монстр у Парижі».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною

ЧЕТВЕР 31 ЖОВТНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Марин та його друзі».

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».

ІНТЕР

05.25,22.05 «Слідство вели...» з Л.Каневським».

ICTV

06.30 Ранок у великому місті. 08.45 Факти. Ранок.

СТБ

06.35,09.35 Т/с «Коли ми вдома».

НТН

06.35 Х/ф «Калашні шастья».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 09.35 М/ф «Монстр у Парижі».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною

П'ЯТНИЦЯ 1 ЛИСТОПАДА

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Марин та його друзі».

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1».

ІНТЕР

05.25,22.05 «Слідство вели...» з Л.Каневським».

ICTV

06.30 Ранок у великому місті. 08.45 Факти. Ранок.

СТБ

05.55,09.40 Т/с «Коли ми вдома».

НТН

05.30 Х/ф «Екстрасенс».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 09.35 Х/ф «Коко на всі 100».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною

СУБОТА 2 ЛИСТОПАДА

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Марин та його друзі».

1+1

06.20 М/ф. 06.45 «Гроші».

ІНТЕР

04.50 Х/ф «Всього один поворот».

ICTV

07.30 Я зняв! 09.15 Т/с «Юрчишини».

СТБ

05.45 Хата на тата. 07.20 Прокинься з Ектором!

НТН

05.15 Х/ф «Зворотного шляху немає».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 11.45 М/ф «Бундта Тигрокачка».

ENTER-ФІЛЬМ

05.55 Х/ф «Золотий гусак».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною

НЕДІЛЯ 3 ЛИСТОПАДА

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Марин та його друзі».

1+1

06.20 М/ф. 06.45 «Українські сенсації».

ІНТЕР

06.05 Х/ф «Міміно».

ICTV

06.20 Громадянська оборона. 07.10 Антисомбі. Дайджест.

СТБ

05.50 Т/с «Коли ми вдома».

НТН

06.00 «Легенди карного розшуку».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 10.45 М/ф «Тваринний заїгн. Код Марко Поло».

УКРАЇНА

06.10 Х/ф «Пані Метелиця».

Цікаво знати

Їжте яблука – будете здорові

У народі кажуть: хто з'їдає хоча б два яблука в день, тому не потрібні лікарі.

Ці плоди сприяють зниженню рівня цукру в крові і кількості холестерину у печінці.

А ще корисні при подагрі, атеросклерозі, покращують травлення. Яблука для очищення – відмінна фітотерапія для очищення кишківника. Той, хто часто їсть яблука, п'є яблучний сік і їсть страви, приготовлені з цими фруктами, рідко страждає від гіпертонії.

Калій, кальцій, магній і амінокислоти, на які багаті ці плоди, позитивно впливають на роботу серцевого м'яза. Але їсти яблука треба зі шкіркою і насінням. У 5-6 зернятках міститься добова потреба йоду.

Яблука зміцнюють ясна. Літні сорти краще засвоюються. Осінні

ж відновлюють імунну систему, покращують зір, лікують печінку і жовчний міхур.

Яблучною кашкою лікують опіки, обмороження, виразки, а в суміші з вершковим маслом – тріщини на губах.

Маска з яблучного пюре покращує колір шкіри. Треба натерти велике зелене яблуко, додати 2 ч. л. меду, нанести на обличчя на 15-20 хв. Змити спочатку теплою водою, а потім зволоженою і зволоженою кремом.

Щоб зволожити шкіру, потрібно змішати сік одного плоду з 1 ст. л. вівсяного борошна і 1 ст. л. вершків. Нанести маску на обличчя і шию на 30 хв., після чого змити теплою водою.

Як виміряти індекс маси тіла?

Стрункість сьогодні фактично є синонімом краси і беззаперечним чинником здоров'я. Недостатня вага, так само як і її надлишок, негативно позначається на роботі всіх органів і систем організму.

Але як з'ясувати, чи вага перебуває в межах норми? Слід зазначити, що норми відрізняються для людей різної статі, конституції, віку.

Індекс маси тіла (ІМТ) – показник, що характеризує співвідношення ваги і зросту. Його використовують лікарі для визначення наявності ожиріння або дистрофії і їх ступеня. Найчастіше застосовують формулу, в якій ІМТ дорівнює співвідношенню величини маси тіла до величини зросту в квадраті (зріст позначається в метрах).

Наприклад, жінці зростом 165 см і вагою 50 кг розрахувати ІМТ потрібно наступним чином:
 $ІМТ = 50 / (1,65 * 1,65)$. Підсумкове значення ІМТ = 18,36.

Норма – від 18,5 до 25.

Від 25 до 30 – це вже зайва вага.

Від 30 – перший ступінь ожиріння.

Від 35 – другий ступінь ожиріння.

Від 40 – уже клінічна картина.

При цьому враховується також вік і стать.

А в чоловіків цей показник не має перевищувати 94 см.

Однак люди, котрі займаються спортом, можуть мати і вищий показник за рахунок ваги м'язів.

Тому враховують ще показник окружності талії. Він не повинен перевищувати половини величини зросту.

У жінок, наприклад, це не більш як 80 см, далі починається «жовта лінія» (приблизно до 90 см).

Якщо показник окружності талії вищий норми, це свідчить про наявність абдоминального жиру, що міститься у черевній порожнині і покриває внутрішні органи, а також підвищеного рівня холестерину, цукру у крові.

Тож варто обстежитися, щоби попередити такі недуги, як атеросклероз, гіпертонія, цукровий діабет тощо.

Будьте здорові!

Що робити, коли болить зуб

Безперечно, найкращий вихід – відразу ж звернутися до лікаря-стоматолога. Однак може бути, що у конкретний час немає такої змоги: надворі – ніч або біль застав вас, наприклад, на дачі.

Пропонуємо кілька способів позбутися зубного болю у таких випадках.

Розчин солі та соди (по 1 ч. л. на склянку води). Полоскати ротову порожнину теплим (не гарячим і не холодним!) кожні 20-30 хв.

Часник. Прикласти до хворого зуба розчавлений часник. Можна використовувати у суміші з сіллю.

Розчин перекису водню. Застосовувати або готувий аптечний (хлоргексидин), або ж розчинити 1 ст. л. перекису водню у 1 скл. води. Такі ліки у жодному разі не можна ковтати!

Настій ромашки чи шавлії. Ромашку заварити із розрахунку 1-2 ст. л. на 1 скл. окропу й дати настоятися. Шавлії взяти у такій же пропорції і витримати протягом 15 хв. на водяній бані. Теплим настоєм полоскати рот безперервно впродовж 20 хв. Для закріплення ефекту через 15 хв. процедуру повторити.

Яблучний оцет. Потрібно змочити у ньому шматочок вати і прикласти до зуба.

Сало або буряк. Покласти скибочку сирого буряка або несолоного свинячого сала між щокою і хворою ділянкою. Якщо сало було в морозилці, треба зігріти його до кімнатної температури.

Листя подорожника, перцевої м'яти чи кінського щавлю. Їх можна пожувати чи прикласти до зуба.

Ефірні олії, особливо – чайного дерева і ялицевого. Кілька крапель нанести на ватку і прикласти до хворого місця. У разі нелокалізованого болю можна вдихати пари.

Відвар кори дуба. 1 ст. л. дрібних трісок кори залити окропом (трохи більше як склянка), кип'ятити 15 хв. і настоювати не менше як півгодини. Потім полоскати рот кожні 15-20 хв.

Кориця. Порошок кориці залити теплою водою так, щоб вийшла щільна маса. Отриману пасту прикласти до хворого зуба і прилеглих ясен.

Земля — наш спільний дім

Екологічний календар на листопад

6 листопада - Міжнародний день попередження експлуатації навколишнього середовища під час війни та військових конфліктів.

Цей день був проголошений в 2001 р. Генеральною Асамблеєю ООН для щорічного відзначення. Безперечно військові дії на планеті показали ту шкоду, яку від руйнівних воєн терпить, крім людей, ще й природне довкілля. До того ж ці наслідки ще довго відображатимуться на екосистем та природних ресурсів і часто виходять за межі національних територій та життя одного покоління. Все це має спонукати людство відмовитися від війни заради існування земної спільноти.

домлюючи нашу відповідальність перед майбутніми поколіннями, маємо невідкладно впроваджувати в нинішні технології енергозберігаючі методи. Принципи ощадливості в господарюванні дають можливість також зменшити кількість відходів, що зягають вже катастрофічно великих обсягів.

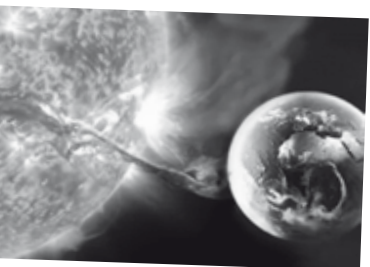
15 листопада — Всесвітній день вторинної переробки.

З огляду на велику кількість відходів, необхідно шукати шляхи зменшення їх кількості. Найбільш ефективним методом є використання багатьох видів відходів як вторинної сировини для подальшої їх переробки. Вже працюють технології з повторного використання відходів металів, автопокришок, ПЕТ-пляшок, паперу. В цій галузі є ще багато можливостей для нових розробок і впроваджень, тому будуть цікавими всі нові ідеї від кожного з нас.

23 листопада — День без покупок.

Напередодні різдвяних розпродажів, після Дня подяки, в багатьох містах світу відзначають День без покупок. Автором цієї ідеї став рекламист Тед Дейв, щоб довести: «реклама обманює, коли веде, що ми станемо щасливішими, якщо купимо більше речей». Такий вияв сучасної культури надмірного споживання, крім марнотратності, породжує ще і соціальні, економічні, екологічні та етичні негативні наслідки в суспільстві.

Магнітні бурі у листопаді

Магнітні бурі середньої сили спостерігатимуться 11 та 15 листопада. Астрологи прогнозують суттєве підвищення атмосферного тиску.

Найсильніша магнітна буря очікується 18 числа.

Українців попереджають бути особливо обережними цього дня, оскільки погане самопочуття, спричинене потужним метеоударом, матиме накопичувальний ефект.

Варто зауважити, що найпоширенішими симптомами

впливу магнітних бур є головний біль, слабкість, перепади артеріального тиску та емоційна нестабільність.

Експерти наголошують, щоб зменшити інтенсивність головного болю, варто щодня вживати продукти, які містять магній. Це, наприклад, пшеничні висівки, вівсяна каша, морська капуста.

11 листопада — Міжнародний день енергозбереження.

Цей день запроваджений для відзначення за ініціативи міжнародної екологічної мережі "Шкільних та енергії" та оголошений в 2008 р. на міжнародній нараді координаторів проекту.

Людина у своїй діяльності використовує енергію, джерелом якої є природні ресурси. Основну її частину становлять невідновлювальні джерела - газ і вугілля. Надмірне використання призводить до повного їх зникнення на планеті. Усві-

Все буде смачно

Багато смаку та мінімум калорій

Чи знаєте ви, що яблука зберігають свої корисні властивості навіть після термічної обробки? Наприклад, печені яблука підвищують імунітет, виводять токсини, запобігають розвитку атеросклерозу і є незамінним антиоксидантом.

Печені яблука з горіхами та сухофруктами

Інгредієнти: 4 яблука; 50 г родзинок; 2 шт. інжиру; 2 фініки; 3 ст. л. горіхів; 1 ч. л. кориці; щіпка меленого імбиру; мед.

Приготування. Родзинки й інжир на 20 хвилин залити теплою водою, обсушити і порізати. Подрібнити горіхи з фініками, змішати з родзинками, інжиром та корицею. З яблук видалити серцевину, зубочисткою наколот їх, щоб під час запікання не лопнула шкірка.

Нафарширувати яблука начинкою і загорнути кожне у фольгу. Запікати 30 хвилин. Перед подачею на стіл полити медом.

Печені яблука у ванільному соусі

Інгредієнти: 4 яблука; 2 ст. л. натертого імбиру; 4 ст. л. меду; 25 г вершкового масла; 4 ст. л. білого вина; 300 г вершків; 2 жовтки; 2 ст. л. цукру; 1 ч. л. ванільного цукру.

Приготування. 1 ч. л. ванільного цукру розчинити в вершках, розігріти.

Жовтки розтерти з цукром і ввести їх до ванільних вершків, кип'ятити до легкого загущення.

Видалити серцевину з яблук і покласти

в кожне по пів ст. л. імбиру, по столовій ложці меду і шматочку масла. Викласти яблука в глибоку форму, залити їх вином, запікати 30 хвилин. До столу подавати з ванільним соусом.

Печені яблука із сиром

Інгредієнти: 4 яблука; 150 г кисломолочного сиру; 3 ст. л. родзинок; 3 ст. л. цукру; 3 ст. л. сметани; ваніль і кориця - за смаком.

Приготування. Сир перемішати зі сметаною, цукром, родзинками, ваніллю і корицею. З яблук видалити серцевину і нафарширувати їх начинкою. Викласти у форму та запікати 30 хвилин.

Печені яблука з вівсяними пластівцями

Інгредієнти: 2 яблука; 2 ст. л. вівсяних пластівців; 5 ст. л. меду; по 1 ст. л. мигдалю і фундуку; 1 ч. л. родзинок; сік одного лимона; кориця; мигдалеві пластівці.

Приготування. Яблука розрізати навпіл, очистити від серцевини і зскупити соком лимона. Вівсяні пластівці змочити з подрібненими горіхами, родзинками, медом і корицею. Нафарширувати яблука начинкою і запікати 20 хвилин. Полити медом і посипати мигдалеві пластівцями.

Печені яблука з калиною

Інгредієнти: 6 яблук; жменька горіхів; 2 ст. л. родзинок; 1 ст. л. сушеної ягід калини; 20 г ванільного цукру; кориця; 2 ст. л. вершків.

Приготування. З 4 яблук зрізати «кришечки», очистити від насіння, запікати 15 хвилин. 2 яблука почистити, натерти, додати вершки, ванільний цукор, корицю, подрібнені горіхи, родзинки і калину. У печені яблука покласти начинку, прикрити «кришечкою» і запікати 15 хвилин. Присипати цукровою пудрою, прикрасити листочками м'яти.

Печені яблука з апельсиновим соусом і курагою

Інгредієнти: 4 яблука; 1 скл. кураги; півсклянки родзинок; півсклянки подрібнених горіхів; 4 ч. л. меду; 4 ст. л. вершкового масла; 4 палички кориці; сік 4 апельсинів; лимонний сік і м'ята.

Приготування. Зрізати «кришечки», очистити яблука від насіння і ложечкою вибрати трохи м'якоті, збризнути лимонним соком. Родзинки, горіхи, курагу, мед і масло перемішати та начинити яблука. Прикрити «кришечкою», встро-

мити паличку кориці в кожне яблуко.

Викласти у форму, полити апельсиновим соком і запікати 40 хвилин, час від часу поливаючи апельсиновим соком.

Печені яблука з курячим філе

Інгредієнти: 8 яблук; 500 г курячого філе; 50 г горіхів; 50 г чорносливу; 1 цибулина; 2 зубки часнику; 1 яйце; по 2 ст. л. олії, вершкового масла, цукру; 1 скл. курячого бульйону.

Приготування. Горіхи подрібнити і підсмажити на сковорідці. 4 хвилин порізати куряче філе (можна фарш), смажити ще 8 хвилин, постійно помішуючи.

Викласти у глибоку миску і додати горіхи, яйце, подрібнений чорнослив. З яблук зрізати «кришечки», вичистити від насіння і м'якоті, нафарширувати.

Масло і часник варити 3 хвилини, постійно помішуючи. Цим соусом полити яблука, накрити «кришкою» і запікати 10 хвилин.

Смачного!

Дитячий майданчик

Осінні заняття для дитини: 25 ідей

- Зробити намисто з горобини.
- Зібрати букет з осіннього листя.
- Побігати по опалому листю та поспухати, як воно шарудить.
- Спекти разом яблучний пиріг.
- Засушити осінні листочки між сторінками книг (зробити гербарій).
- Зробити осінні вироби з каштанів, листя, жолудів тощо.
- Заготувати якомога більше природних матеріалів на зиму для різних виробів.
- Погуляти по осінньому лісу (парку).
- Провести осінню фотосесію на природі.
- Помалювати на листі.
- Улаштувати осінній салют із листя.
- Розмалювати листя фарбою та поставити відбитки на папері.
- Сплести вінок із різноко-
- льорового листя.
- Пускати кораблики по калюжах.
- Вивчити осінні прикмети: відлітають птахи, опадає листя і т. д.
- Прикрасити дім гірляндюю з листя.
- Повалятися на купі сухого листя.
- Пообводити листя на папері та розмалювати.
- Намалювати осіннє дерево.
- Влаштувати годівницю для птахів.
- Сходити по гриби.
- Помалювати на природі.
- Зібрати та засушити насіння рослин, щоб посадити навесні.
- Зробити та подарувати бабусі осінню аплікацію.
- Фотографувати з дитиною навколишнє середовище і споглядати, як змінюється природа.

Загадки

Летить горлиця по синьому небу,
крила розкрила, сонце закрила.
(Хмара)   Навесні насаджав,
Восени багатство зібрав.
(Урожай)

Всі ми в шапочках-брилях
Заховалися під кущі,
Бо, як вийдемо на шлях,
Враз опинимося в борщі!
(Гриби)   На городі восени
Лежать жовті кабани,
Прив'язані за хвости,
Щоб не здумали втекти.
(Гарбузи)

Тремчу, тремчу – змерзаю,
Холодним всім вітрам
Сорочку золотую
По клаптику роздам
(Осіній ліс)

Знайди відмінності

